

**KONFERENSSI LIITTYMISESTÄ
EUROOPAN UNIONIIN
– MOLDOVAN TASAVALTA –**

**Bryssel, 12. lokakuuta 2026
(OR. en)**

**AD 81/1/26
REV 1**

LIMITE

CONF-MD 19

LIITTYMISTÄ KOSKEVA ASIAKIRJA

Asia: EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA
– Temaattinen kokonaisuus 3: Kilpailukyky ja osallistava kasvu

LIITTYMISNEUVOTTELUT

Moldovan tasavalta

EU:N YHTEINEN KANTA

(Moldovan neuvottelukannan AD 31/26 CONF-MD 6 pohjalta)

Temaattinen neuvottelukokonaisuus: 3

Kilpailukyky ja osallistava kasvu

Mukaan lukien seuraavat luvut: 10 – Digitalisaatio ja media, 16 – Verotus, 17 – Talous- ja rahapolitiikka, 19 – Sosiaalipolitiikka ja työllisyys, 20 – Yritys- ja teollisuuspolitiikka, 25 – Tiede ja tutkimus, 26 – Koulutus ja kulttuuri, 29 – Tulliliitto

Tämä Euroopan unionin kanta on muodostettu Moldovan liittymiskonferenssia koskevan Euroopan unionin yleisen kannan (AD 11/24 CONF-MD 2) perusteella ja erityisesti seuraavia liittymiskonferenssissa hyväksyttyjä neuvotteluperiaatteita noudattaen:

- Moldovan tai EU:n jostakin neuvotteluluvusta aiemmin esittämä näkemys ei vaikuta muista luvuista mahdollisesti muodostettavaan kantaan;
- neuvottelujen kuluessa eri luvuista aikaansaatuja sopimuksia, edes osittaisia sopimuksia, ei voida katsoa lopullisiksi ennen kuin kaikista luvuista on päästy kokonaisratkaisuun;

neuvottelukehyksen 5, 12, 42, 49, 50, 51 ja 52 kohdan vaatimuksia on noudatettava.

EU kannustaa Moldovaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön sekä sen tehokasta täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa ja yleensäkin kehittämään jo ennen liittymistä politiikkoja ja välineitä, jotka vastaavat mahdollisimman tarkasti EU:n politiikkoja ja välineitä.

EU panee merkille, että Moldova hyväksyy kannassaan AD 31/26 CONF-MD 6 temaattista kokonaisuutta 3 koskevan EU:n säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 7. lokakuuta 2026 ja ilmoittaa voivansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin, lukuun ottamatta luvuissa 10 ja 16 esitettyjä aloja, joiden osalta se on pyytänyt siirtymäkautta jäljempänä esitetyn mukaisesti.

Yleisenä vastauksena Moldovan siirtymäkausia ja poikkeuksia koskeviin pyyntöihin EU muistuttaa yleisestä neuvottelukannastaan, jonka mukaan siirtymätoimenpiteet ovat poikkeuksellisia sekä soveltamisajaltaan ja -alaltaan rajattuja, ja niihin on liityttävä suunnitelma EU:n säännösten soveltamista koskevista selvästi määritellyistä vaiheista. Ne eivät saa aiheuttaa muutoksia EU:n sääntöihin tai politiikkoihin eivätkä häiritä niiden asianmukaista toimintaa tai johtaa kilpailun merkittävään vääristymiseen sisämarkkinoilla.

1. Luku 10 – Digitalisaatio ja media

EU suhtautuu myönteisesti Moldovan hyvin jäsenneltyyn **institutionaaliseen rakenteeseen** ja pitkälle vietyyn **lainsäädännön mukauttamiseen**. Se panee merkille Moldovan edistymisen digitalisaation alalla, erityisesti julkisten palvelujen digitalisoinnissa. EU kehottaa Moldovaa varmistamaan, että sillä on kansallisen digitalisaatiostrategiansa osana käytössään vankka seurantamekanismi edistymisen seuraamiseksi EU:n digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksin (DESI-indeksi) indikaattoreiden perusteella. Se panee tyytyväisenä merkille Moldovan uuden kyberturvallisuuslain, joka on osittain mukautettu NIS 2 -direktiiviin¹.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön **sähköisen viestinnän ja tietotekniikan alalla**. EU on tyytyväinen Moldovan pyrkimykseen mukautua eurooppalaiseen sähköisen viestinnän säännöstöön² sähköistä viestintää koskevalla lakiehdotuksellaan. Samalla EU kannustaa Moldovaa edistymään edelleen myös avointa internetiä koskevan asetuksen³ ja gigabitti-infrastruktuurisäädöksen⁴ saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä. EU on tyytyväinen siihen, että Moldova on mukauttanut lainsäädäntönsä verkkovierailuja koskevaan EU:n säännöstöön, minkä ansiosta se liittyi kotimaanhintaisen verkkovierailujen alueeseen 1. tammikuuta 2026. EU korostaa, että Moldovan olisi varmistettava lainsäädännön täysi mukauttaminen EU:n säännöstöön maarajoitusten⁵ ja muiden asiakkaiden kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla. Lisäksi EU kannustaa Moldovaa toteuttamaan 5G-kyberturvallisuusvälineistön toimenpiteet (kaikin tarvittavin määräyksin) ja mukauttamaan lainsäädäntönsä UHF-taajuusalueen käyttöä koskevaan päätökseen⁶.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön **digipalvelujen alalla**. EU kannustaa Moldovaa jatkamaan toimiaan lainsäädäntönsä mukauttamiseksi kaikilta osin EU:n säännöstöön tällä alalla.

¹ Direktiivi (EU) 2022/2555.

² Direktiivi (EU) 2018/1972.

³ Asetus (EU) 2015/2120.

⁴ Asetus (EU) 2024/1309.

⁵ Asetus (EU) 2018/302.

⁶ Päätös (EU) 2017/899.

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **dataa** koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa tehostamaan toimiaan alan lainsäädännön mukauttamiseksi EU:n säännöstöön, erityisesti datasäädökseen ja datanhallinta-asetukseen.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **digitaalista luottamusta ja kyberturvallisuutta** koskevaan EU:n säännöstöön. EU kannustaa Moldovaa etenemään kohti täyttä mukautumista EU:n digitaalista identiteettiä koskevaan asetukseen ja mukauttamaan lainsäädäntönsä EU:n 5G-kyberturvallisuusvälineistöön.

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **audiovisuaali- ja mediapalvelujen alan** EU:n säännöstöön. Se toteaa, että Moldovan suunnitelmat ovat EU:n politiikkakehysten mukaiset. EU kannustaa Moldovaa jatkamaan lainsäädännöllisiä ja institutionaalisia uudistustoimiaan toimittajien suojelun, media-alan sääntelyviranomaisen riippumattomuuden, omistajuuden läpinäkyvyyden ja valtion mainonnan sääntelyn osalta. Lisäksi EU kannustaa Moldovaa vahvistamaan sääntelyelintensä hallinnollisia valmiuksia, jotta voidaan tehokkaasti panna täytäntöön audiovisuaalialaa koskeva laki ja valvoa sen noudattamista. EU kehottaa Moldovaa hyödyntämään täysimääräisesti Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa.

EU toteaa, että Moldova ei ole mukauttanut lainsäädäntöään EU:n säännöstöön **puolijohteiden alalla**. EU kannustaa Moldovaa toteuttamaan tarvittavat toimet lainsäädännön mukauttamiseksi.

EU toteaa, että Moldova ei ole mukauttanut lainsäädäntöään EU:n säännöstöön **tekoälyn alalla**. EU kannustaa Moldovaa toteuttamaan tarvittavat toimet lainsäädännön mukauttamiseksi. EU pitää myönteisenä, että Moldovalla on käytössä oikeudellinen ja strateginen kehys **korruption torjumiseksi digitalisaation alalla**. EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan valmiuksiaan ja parantamaan noudattamisen valvontaa. Sen on myös mukautettava sääntelyelintensä nimitysmenettelyt EU:n normeihin.

EU panee merkille Moldovan pyynnot siirtymäkausista tätä lukua koskevaan EU:n säännöstöön mukautumiseksi erityisesti seuraavien osalta:

- a. Moldova pyytää kuuden vuoden siirtymäkautta liittymispäivästä alkaen tai 31. joulukuuta 2035 saakka kyberresilienssisäädöksen täysimääräistä täytäntöönpanoa varten.

EU panee merkille pyynnön tueksi toimitetut tiedot. EU ehdottaa, että tähän pyyntöön palataan liittymisneuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. EU on edelleen valmis tukemaan Moldovaa sen pyrkimyksissä noudattaa luottoluokituslaitoksia koskevia sääntöjä.

- b. EU panee merkille, että Moldova on mukauttanut lainsäädäntöään asiaankuuluvaan EU:n säännöstöön EU:n 5G-kyberturvallisuusvälineistön täytäntöönpanemiseksi joulukuuhun 2027 mennessä ja että se pyytää siirtymäkautta suuririskisten toimittajien laitteiden poistamiseksi asteittain nykyisistä verkoista vuosina 2025–2026 toteutetun tutkimuksen perusteella.

EU ehdottaa, että pyyntöön palataan sen jälkeen, kun tutkimuksen tulokset on esitetty.

- c. EU panee myös merkille, että Moldova voi pyytää muita siirtymäkausia tekoälysäädöstä, datasäädöstä, datanhallinta-asetusta ja sirusäädöstä varten.

EU ehdottaa, että näihin pyyntöihin palataan liittymisneuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. EU kehottaa Moldovaa tällä välin edistämään lainsäädännön mukauttamista.

2. Luku 16 – Verotus

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntökehyksensä arvonlisäveroa (alv) koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa saattamaan kansallisen alv-lainsäädäntönsä EU:n säännöston mukaiseksi erityisesti tarkistamalla alv-vapautuksia, verovelvollisten määritelmää, palvelujen suorituspaikkaa koskevia sääntöjä, vapautusten ja nollaverokannan alaisten liiketoimien soveltamisalaa, vähennyksiä, pakollisia erityisjärjestelmiä ja alennettujen alv-kantojen soveltamista sekä perustamalla tehokkaan alv-palautusjärjestelmän ja vahvistamalla arvonlisäveron hallintajärjestelmää. Moldovan olisi esitettävä (vuoden 2026 loppuun mennessä)lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön koskeva toimintasuunnitelma, joka perustuu strategiaa investointitavoitteita palvelevien ja verotuloja heikentävien ja/tai kilpailua vääristävien verokannustimien systemiseen kustannus-hyötyanalyysiin.

EU korostaa, että Moldovan olisi mukautettava lainsäädäntönsä autoverotusta, pääoman hankkimista ja energiatuotteiden valmisteveroja sekä tupakka- ja alkoholilainsäädäntöä koskevaan EU:n säännöstöön. Tähän sisältyy aikataulun määrittäminen alkoholin, tupakan ja energiatuotteiden valmisteverokantojen asteittaiselle mukauttamiselle EU:n valmisteverokantoihin ja tämän aikataulun noudattaminen.

EU panee merkille Moldovan esittämän pyynnön siirtymäkausista arvonlisäveroa koskevan EU:n säännöston noudattamiseksi ja muistuttaa, että poikkeaminen EU:n alv-järjestelmästä verotettavien liiketoimien ja verokantojen osalta voisi vaikuttaa unionin omiin varoihin, sillä niiden määräytymisperustetta olisi mukautettava asiaa koskevan EU:n säännöston mukaisesti.

Moldova pyytää erityisesti seuraavia **alv-säännöstöön** liittyviä siirtymäkausia:

- a. Liittymispäivästä alkava **neljän vuoden** siirtymäkausi, joka koskee arvonlisäverovapautusten soveltamista ilman maan ja asuinkiinteistöjen myyntiä ja vuokrausta koskevaa vähennysoikeutta. Moldova katsoo tämän pyynnön olevan tarpeen, jotta voidaan välttää markkinoiden vääristyminen ja estää kiinteistöjen hintojen äkillinen nousu, joka voisi vaikuttaa kielteisesti asuntojen kohtuuhintaisuuteen ja markkinoiden vakauteen. Moldovan mukaan ehdotettu siirtymäjärjestely antaisi riittävästi aikaa soveltaa mahdollisten hinnankorotusten lieventämismekanismeja ja kompensoida vaikutusta todelliseen ostovoimatasoon.

EU kehottaa Moldovaa tutkimaan mahdollisuutta hyödyntää alennettuja verokantoja vapautusten sijasta. EU katsoo, että pyynnön perusteena olevat tavoitteet voidaan saavuttaa kehittämällä toimenpiteitä, jotka ovat EU:n alv-säännöston mukaisia. EU muistuttaa, että alv-direktiivissä säädetään jo tietyistä vapautuksista, jotka liittyvät rakennuksiin ja niihin liittyviin maapohjiin sekä rakentamattomaan maapohjaan. Maapohjan tai rakennuksen luokittelu määrittää sovellettavan alv-kohtelun. EU panee merkille tavoitteen turvata sosiaalisten vuokra-asuntojen ja muihin luokkiin kuuluvien asuntojen tuotanto. EU katsoo kuitenkin, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi ei tarvita poikkeusta, kun otetaan huomioon direktiivin 2006/112/EY 98 artiklan 2 kohdan a alakohhta ja liitteessä III oleva 10 kohta, jossa vahvistetaan alennetut verokannat kiinteistöalalle osana sosiaalipolitiikkaa. Sen vuoksi EU katsoo, että muita siirtymäjärjestelyjä ei tarvita, koska alv-direktiivi tarjoaa tarvittavaa joustavuutta.

- b. Liittymispäivästä alkava **kymmenen vuoden** siirtymäkausi, joka koskee arvonlisäveron soveltamista **asuinkäyttöön tarkoitettuihin yleishyödyllisiin palveluihin ja sähköntoimituksiin**. Jotta voidaan helpottaa sujuvaa siirtymää ja antaa hallitukselle riittävästi aikaa panna täytäntöön kohdennettu tuki haavoittuville kotitalouksille, alv-vapautuksille pyydetään siirtymäkautta vuoteen 2037 saakka. Moldova katsoo, että tämä on tarpeen, jotta väestön ostovoima voi vähitellen mukautua muutoksiin. Jotta voidaan lieventää yleishyödyllisten palvelujen kustannusten nousun taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, Moldova ottaisi lisäksi asteittain käyttöön alennetun 5 prosentin alv-kannan yleishyödyllisille palveluille kolmen vuoden kuluessa eli vuosina 2037–2039. Suunnitelman mukaan alennettua alv-kantaa sovelletaan vuosittain johonkin uuteen yleishyödyllisten palvelujen tyyppiin.

EU katsoo, että pyynnön perusteena olevat tavoitteet voidaan saavuttaa kehittämällä toimenpiteitä, jotka ovat EU:n alv-säännösten mukaisia. EU katsoo, että vuoteen 2037 ulottuvaa alv-vapautusta koskeva pyyntö ei ole tarpeen, kun otetaan huomioon direktiivin 2006/112/EY 98 artiklan 2 kohdan a alakohhta ja liitteessä III olevat 2, 18 ja 22 kohta, joissa säädetään alennetuista verokannoista yleishyödyllisille palveluille sekä sähkön- ja vedenjakelulle. Sen vuoksi EU kehottaa Moldovaa tutkimaan mahdollisuutta hyödyntää alennettua verokantaa (kilpailun vääristymiseen mahdollisesti johtavan) vapautuksen sijasta ja vahvistamaan täytäntöön aikataulun, joka koskee asteittaista mukautumista EU:n vähimmäisverokantoihin. Lisäksi EU muistuttaa, että energiaverodirektiivin mukaan komissio voi antaa jäsenvaltiolle luvan ottaa käyttöön muita vapautuksia tai alennuksia erityisistä politiikkaan liittyvistä syistä. EU kehottaa Moldovaa tarkastelemaan uudelleen ehdotettua aikataulua tämän lainsäädännön mukauttamiseksi unionin säännöstöön nämä näkökohdat huomioon ottaen.

- b. Liittymispäivästä alkava **viiden vuoden** siirtymäkausi, joka koskee arvonlisäverovapautuksen soveltamista **maatalouden tuotantopanoksiin ja maatalousvälineistöön**. Sen aikana Moldova pitää voimassa nykyiset vapautukset tukeakseen maatalousalaa sopeutumisessa EU:n sisämarkkinoiden verotuksellisiin vaatimuksiin ja markkinaolosuhteisiin. Moldova selventää, että tämä toimenpide on olennaisen tärkeä maatalousalan nykyaikaistamisen, alkutuottajien tuotantokustannusten alentamisen ja maaseutualueiden kilpailukyvyn vahvistamisen varmistamiseksi. Siirtymäkausi mahdollistaa asteittaisen mukautumisen alv-direktiiviin 2006/112/EY samalla kun turvataan Moldovan maatalouden sosioekonominen kestävyys.

EU katsoo, että pyynnön perusteena olevat tavoitteet voidaan saavuttaa kehittämällä toimenpiteitä, jotka ovat EU:n alv-säännösten mukaisia. EU kehottaa Moldovaa harkitsemaan pyyntöään uudelleen ja pohtimaan vaihtoehtoisia politiikkatoimia maatalousalan tukemiseksi erityisesti sen maataloustuottajien yhteisen vakiokantajärjestelmän mukaisilla vakiokantahyvityksen prosenttiosuuksilla, jotka yhdenmukaistettaisiin alv-direktiivin kanssa.

Edellä esitetyistä syistä EU kehottaa Moldovaa harkitsemaan uudelleen alv-säännöstöön liittyviä siirtymäkausia koskevia pyyntöjään a–c.

Moldova pyytää lisäksi seuraavia **valmisteveroalan säännöstöön** liittyviä siirtymäkausia:

- c. Liittymispäivästä alkava **viiden vuoden** siirtymäkausi, joka koskee dieselin valmisteverokannan asteittaista korottamista, jotta saavutetaan moottoripolttoaineisiin sovellettava EU:n vähimmäisverotaso, joka on 330 euroa 1 000 litralta energiaverodirektiivin 2003/96/EY mukaisesti.

EU panee pyynnön merkille. EU katsoo, että Moldovan ehdottamaa aikataulua lainsäädäntönsä mukauttamiseksi unionin säännöstöön olisi tarkasteltava uudelleen tällaisten alhaisempien verokantojen mahdollisten rajatylittävien vaikutusten näkökulmasta, ennen kuin EU voi ottaa kantaa tähän pyyntöön. EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan hyvissä ajoin aikataulun, joka koskee asteittaista mukautumista EU:n vähimmäistasoihin, ja ehdottaa, että pyyntöön palataan sen jälkeen, kun tällaista aikataulua on tarkistettu.

Moldova pyytää myös seuraavia siirtymäkausia, jotka liittyvät **välitöntä verotusta koskevaan säännöstöön** ja erityisesti neuvoston direktiiviin (EU) 2022/2523 Moldovan vapaisiin talousalueisiin ja IT-puistoihin sovellettavien erityisten verojärjestelmien osalta:

- a. Liittymispäivästä alkava **viiden vuoden** siirtymäkausi, joka koskee asteittaista luopumista vapaita talousalueita koskevasta verojärjestelmästä. Siirtymäkausi vaikuttaisi yhteensä 52:een talouden toimijaan, jotka voisivat sen myötä saattaa nykyiset toimensa päätökseen suunnitellusti ja hallituksen kanssa oikeudellisesti sovitulla tavalla.

- b. Liittymispäivästä alkava **kuuden vuoden** siirtymäkausi, joka koskee asteittaista luopumista IT-puistojen verojärjestelmästä. Moldova selventää, että tämä verojärjestelmä oli tarkoitettu kertaluonteiseksi lähestymistavaksi, jota oli tarkoitus soveltaa rajoitetun ajan vuodesta 2016 vuoden 2035 loppuun. Se katsoo, että siirtymäkausi on tarpeen, jotta voidaan saavuttaa ne kymmenen tavoiteltua taloudellista tulosta, joihin tämän veroetusjärjestelmän täytäntöönpanolla pyritään.

EU panee pyynnön merkille. EU pyytää Moldovaa toimittamaan lisätietoja vapailla talousalueilla ja IT-puistossa sovellettavista verojärjestelmistä, jotta yritysverotuksen käytäntöryhmää voidaan tulevaisuudessa kuulla asiaankuuluvien verojärjestelmien arvioimiseksi ja sen selventämiseksi, että säännökset eivät muodosta haitallisia veroetusjärjestelmiä tai yleisesti sovellettavia verotuksen osatekijöitä käytäntöryhmien soveltamisalalla. Lisäksi EU pyytää lisätietoja neuvoston direktiivin (EU) 2022/2523 3 artiklassa tarkoitettujen konsernin ylimpien emoyksiköiden lukumäärästä sen varmistamiseksi, voiko Moldova mahdollisesti päättää lykätä tuloksilukemissäännön (IIR-sääntö) ja aliverotettujen voittojen säännön (UTPR-sääntö) soveltamista. EU korostaa, että ehdokasmaana Moldovan on saatettava vapaita talousalueita ja IT-puistoja koskevat järjestelyt EU:n säännösten mukaisiksi.

EU muistuttaa, että välittömän verotuksen alalla lainsäädäntö on vielä mukautettava kaikilta osin EU:n säännöstöön, muun muassa seuraaviin säädöksiin: sulautuma- ja hankintadirektiivi⁷, emoytärtyhtiödirektiivi⁸, korko- ja rojaltidirektiivi⁹, veron kiertämisen estämistä koskeva direktiivi (ATAD)¹⁰, pilari 2 -direktiivi¹¹ ja riitojenratkaisumekanismeja koskeva direktiivi¹². EU korostaa, että kaikkia verovelvollisia, jotka käyttävät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaista oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, on kohdeltava yhdenvertaisesti ja että kansallinen verolainsäädäntö, joka syrjii ulkomailla asuvia verovelvollisia maassa asuviin verovelvollisiin verrattuna, on kumottava liittymisajankohtaan mennessä.

⁷ Neuvoston direktiivi 2009/133/EY.

⁸ Neuvoston direktiivi 2011/96/EU.

⁹ Neuvoston direktiivi 2003/49/EY.

¹⁰ Neuvoston direktiivi 2016/1164/EU.

¹¹ Neuvoston direktiivi 2022/2523/EU.

¹² Neuvoston direktiivi 2017/1852/EU.

EU panee merkille, että Moldovan verojärjestelmän mukauttaminen hallinnollisen yhteistyön ja verotuksen alalla on vähäistä ja että se on kohtuullisesti valmisteltu digitalisaatioon. EU korostaa, että Moldovan on varmistettava verohallinnon riittävät hallinnolliset valmiudet ja lahjomattomuus. Se muistuttaa, että Moldovan on tehostettava toimiaan yhteenliitettävyyden ja yhteentoimivuuden saavuttamiseksi EU:n verotietojärjestelmien kanssa.

EU pitää myönteisenä, että Moldovalla on käytössä rakenteet ja välineet verojärjestelmän korruption estämiseksi. Se painottaa, että on tärkeää jatkaa verotukseen liittyvien korruptiotapausten ehkäisemistä ja syytetoimia. EU kannustaa Moldovaa lujittamaan verotukseen liittyvien korruptiotapausten seurantajärjestelmiä ja vahvistamaan lainvalvontaelinten valmiuksia tutkia näitä tapauksia ja toteuttaa niihin liittyviä syytetoimia.

Luku 17 – Talous- ja rahapolitiikka

EU pitää myönteisenä, että rahapolitiikan alalla Moldova on jo pitkälti mukauttanut lainsäädäntönsä julkisen sektorin etuoikeutettua pääsyä rahoituslaitoksiin koskevasta kiellosta vahvistettuun EU:n säännöstöön. EU toteaa, että Moldovan lainsäädäntö on osittain mukautettu keskuspankin riippumattomuutta ja julkisen sektorin keskuspankkirahoituksen kieltoa koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa toteuttamaan tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että keskuspankin toiminnallista, institutionaalista, henkilöitä koskevaa ja taloudellista riippumattomuutta noudatetaan kaikilta osin. EU korostaa, että Moldovan on lisättävä toimia varmistaakseen, että sen keskuspankin tavoitteet ovat EU:n säännöston mukaisia, ja taattava keskuspankin pääjohtajan ja sen päätöksentekaelinten täysi henkilökohtainen riippumattomuus. Se korostaa lisäksi, että Moldovan on toteutettava myös toimia, joilla estetään hallituksen tai parlamentin puuttuminen keskuspankin elinten ja jäsenten toimintaan. EU muistuttaa, että Moldovan on varmistettava, että sen keskuspankki noudattaa kaikilta osin keskuspankkirahoituksen kieltoa ja etuoikeutettua pääsyä koskevaa kieltoa.

Neuvottelukehyksen mukaisesti Moldovasta ei liittymisen jälkeen tule välittömästi euroalueen ja eurojärjestelmän jäsentä.

EU on tyytyväinen siihen, että talouspolitiikan osalta Moldova on edistynyt julkisen talouden ohjausjärjestelmänsä vahvistamisessa. EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut kansallista lainsäädäntöään **makrotalouden** ennusteita, tilinpitoa ja tilastoja, numeerisia finanssipolitiikan sääntöjä, julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksiä, riippumattomia finanssipolitiikan instituutioita, julkisyhteisöjen talouden avoimuutta ja makrotalouden epätasapainomenettelyjä koskevaan EU:n säännöstöön. EU korostaa, että lisätoimia tarvitaan Moldovan julkistalouden tilinpitojärjestelmän ja julkisyhteisöjen rahoitustilastojen parantamiseksi, riippumattoman finanssipolitiikan instituution perustamiseksi, sen makrotaloutta ja julkista taloutta koskevien ennustemenetelmien vahvistamiseksi yhdenmukaisen ennustekehyksen avulla sekä sen keskipitkän aikavälin rahoituskehyksen vahvistamiseksi. EU korostaa, että lisätoimia tarvitaan, jotta voidaan varmistaa kaikkien julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehykseen liittyvien olennaisten tietojen ajantasaisuus ja laatu. Se painottaa, että Moldovan on mukautettava talousarviolainsäädäntönsä ja -käytäntönsä kansallisia julkisen talouden kehyksiä koskevassa EU:n säännöstössä asetettuihin vaatimuksiin.

EU on tyytyväinen siihen, että Moldovalla on käytössä lainsäädännöllinen ja institutionaalinen kehys **korruption torjumiseksi** talous- ja rahapolitiikassa. Se kehottaa Moldovaa edistymään kehyksen täytäntöönpanossa, korruption estämisessä ja viranomaisten lahjomattomuuden varmistamisessa.

Luku 19 – Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin**. Se toteaa, että Moldova on sitoutunut sosiaali- ja työllisyyspolitiikkaansa ohjaaviin EU:n politiikkaan ja periaatteisiin. EU kehottaa Moldovaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin muun muassa hyväksymällä uusia strategioita ja tiedonkeruuvälineitä sekä varmistamalla, että kaikkia saatavilla olevia välineitä käytetään pilarin tavoitteiden täytäntöönpanon ja saavuttamisen edistämiseen.

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **työlainsäädäntöä**¹³ koskevaan EU:n säännöstöön, ja kannustaa Moldovaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista siihen. Lainsäädäntöä on mukautettava edelleen työntekijöille tiedottamisen, heidän kuulemisensa ja osallistumisensa, työolojen, liikennealan työaikojen ja työlainsäädännön aloilla, ja lainsäädännön mukauttaminen yritysten luovutusta koskevaan EU:n säännöstöön on saatettava päätökseen. Moldovan on mukautettava lainsäädäntönsä työntekijöiden lähettämistä koskevaan EU:n säännöstöön. EU korostaa, että Moldovan on vahvistettava täytäntöönpanon valvontaan ja tarkastuksiin liittyviä hallinnollisia valmiuksiaan kansainvälisten työelämän normien mukaisesti.

EU panee merkille, että Moldova aikoo tehdä vaikutustenarvioinnin määrittääkseen päivän, jona työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa annettua direktiiviä 2008/94/EY aletaan soveltaa.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **työterveyttä ja työturvallisuutta** koskevaan EU:n säännöstöön. EU toteaa myös, että on jatkettava lainsäädännön mukauttamista työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaan EU:n säännöstöön, mukaan lukien seuraaviin säädöksiin: puitedirektiivi, henkilönsuojaindirektiivi, tilapäisiä tai liikkuvia rakennustyömaita koskeva direktiivi, avo- ja kaivoslouhintateollisuutta koskeva direktiivi, porausta käyttävää kaivannaisteollisuutta koskeva direktiivi sekä direktiivit, jotka koskevat erityisiä riskejä, kuten kemiallisia, biologisia ja fysikaalisia tekijöitä, ja joita ovat muun muassa tärinäaltistusta koskeva direktiivi, terävien instrumenttien aiheuttamien tapaturmien ehkäisemistä terveydenhuoltoalalla koskeva direktiivi, keinotekoista optista säteilyä koskeva direktiivi, kemiallisia tekijöitä koskeva direktiivi, asbestialtistusta työssä koskeva direktiivi sekä syöpää aiheuttavia, perimää vaurioittavia tai lisääntymismyrkyllisiä aineita koskeva direktiivi. Lainsäädännön mukauttaminen taakkojen käsittelyä koskevaan direktiiviin, työpaikkadirektiiviin, räjähdysvaarallisia tiloja koskevaan direktiiviin, meluallistusta koskevaan direktiiviin, sähkömagneettisia kenttiä koskevaan direktiiviin, työperäisen altistumisen viiteraja-arvojen neljättä luetteloa koskevaan direktiiviin ja työperäisen altistumisen viiteraja-arvojen viidettä luetteloa koskevaan direktiiviin on saatettava päätökseen. EU muistuttaa myös, että Moldovan on mukautettava lainsäädäntönsä direktiiveihin, jotka koskevat kalastusaluksilla tehtävää työtä ja aluksilla tapahtuvaa sairaanhoitoa. Moldovan on varmistettava, että kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetään myös EU:n työsuojeludirektiivien päivitykset. EU toteaa, että Moldovan valmistautuminen työterveyden ja työturvallisuuden institutionaaliin näkökohtiin on osittaista. EU korostaa, että Moldovan on vahvistettava täytäntöönpanon valvontaan ja tarkastuksiin liittyviä institutionaalisia valmiuksiaan kansainvälisten työelämän normien mukaisesti.

¹³ Maantieliikennealan työoloja, työaikaa ja työntekijöiden lähettämistä koskevan EU:n säännösten arvioinnin osalta ks. EU:n kanta temaattisen kokonaisuuden 4 lukuun 14 (Liikenne).

EU panee merkille, että Moldovalla on käytössä **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua** koskeva institutionaalinen ja oikeudellinen peruskehys. EU korostaa, että Moldovan on vahvistettava institutionaalista kehystään työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevien EU:n normien ja käytäntöjen mukaisesti, lisättävä kahdenvälistä ja kolmikantaista työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja varmistettava työmarkkinaosapuolten valmiuksien kehittäminen.

EU panee merkille, että **työllisyyspolitiikan** osalta Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä työllisyyspolitiikan yleisiä puitteita, yhteisötaloutta ja oikeudenmukaista siirtymää sekä työllisyyden tukijärjestelmiä ja nuorisotyöllisyyttä koskevaan EU:n säännöstöön. EU muistuttaa, että aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä ja työllisyyden tukijärjestelmiä on edelleen vahvistettava erityisesti nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja haavoittuvien ryhmien, kuten vammaisten työntekijöiden, osalta. Moldovan olisi myös vahvistettava institutionaalisia valmiuksiaan toteuttaa nämä toimenpiteet. Lisäksi kansallista työvoimatoimistoa olisi vahvistettava, jotta se voi vastata työvoiman kysynnän rakenteellisiin muutoksiin.

Oikeudenmukaisen siirtymän osalta EU muistuttaa, että Moldovan on varmistettava koko yhteiskunnan ja koko hallinnon kattava lähestymistapa, kun se panee täytäntöön vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n strategiaa ja ennen kaikkea ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevia vuoden 2050 tavoitteita sekä päästöjen vähentämistä koskevia sitoumuksia, ja kiinnitettävä erityistä huomiota ilmastoneutraaliuteen siirtymisen jakaumavaikutukseen haavoittuviin väestöryhmiin niin, että ketään ei jätetä jälkeen.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden** institutionaalisia näkökohtia koskevaan EU:n säännöstöön. EU panee myös merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä pitkäaikaishoitoa sekä lastensuojelua ja -hoitoa koskevaan EU:n politiikkaan. EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan sosiaalisen suojelun järjestelmää ja parantamaan sen kattavuutta erityisesti parantamalla sosiaalietuuksien riittävyttä, kattavuutta ja kohdentamista siten, että keskitytään lapsiin, pienituloisiin kotitalouksiin ja vammaisiin henkilöihin, sekä panemalla täytäntöön köyhyyden vähentämistä ja sosiaalista osallisuutta koskevia kattavia strategioita. EU kehottaa Moldovaa myös edistymään laitoshoidosta luopumisessa ja edistämään edelleen vammaisten henkilöiden, myös ikääntyneiden vammaisten henkilöiden ja vammaisten lasten, itsenäistä elämää yhteisöperustaisia palveluja koskevien EU:n periaatteiden ja lapsen oikeuksien mukaisesti sekä kehittämään edelleen lastenhoitopalvelujaan. EU kehottaa Moldovaa varmistamaan laadukkaiden pitkäaikaishoitopalvelujen tasapuolisen ja kohtuuhintaisen saatavuuden kaikille niitä tarvitseville sekä tukemaan omaishoitajia.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **syrjimättömyyttä** ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja toteuttamaan toimenpiteitä, joilla puututaan muun muassa sukupuolten palkkaeroon ja naisten vähäiseen edustukseen miesvaltaisilla aloilla. EU kehottaa Moldovaa varmistamaan asiaankuuluvien toimenpiteiden täytäntöönpanon sekä naisten ja miesten tosiasiallisen tasa-arvon työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa.

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut institutionaalisen ja oikeudellisen kehyksensä **Euroopan sosiaalirahastoa** koskevaan EU:n säännöstöön. Se kehottaa Moldovaa parantamaan valtion elinten valmiuksia, jotta varmistetaan niiden kyky hallinnoida Euroopan sosiaalirahastoa.

EU panee merkille, että Moldovalla on käytössä toimenpiteitä ja ohjelmia **sosiaali- ja työllisyysalan korruption torjumiseksi**, ja korostaa, että tällaisten toimenpiteiden täytäntöönpano ja tehokkuus olisi varmistettava yhdessä lainvalvontaviranomaisten kesken harjoitettavan tehostetun yhteistyön kanssa. Lainsäädännön mukauttamista väärinkäytösten paljastajia koskevaan EU:n säännöstöön on jatkettava, samoin kuin toimia, joilla parannetaan työsuojelutarkastusten lahjomattomuutta ja työsuojelutarkastuksiin liittyvää vastuuvastuuta. Komissio kehottaa Moldovan viranomaisia asettamaan etusijalle korruption vastaisten takeiden ja valvontamekanismien täytäntöönpanon etenkin vahvistamalla kaikkien asiaankuuluvien instituutioiden hallinnollisia valmiuksia.

Luku 20 – Yritys- ja teollisuuspolitiikka

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **EU:n teollisuuspolitiikan horisontaalisiin näkökohtiin**, erityisesti digitalisaation, vihreän siirtymän ja häiriönsietokyvyn osalta. EU kehottaa Moldovaa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista näihin horisontaalisiin näkökohtiin erityisesti hiilestä irtautumisen ja taloudellisen turvallisuuden aloilla. EU kannustaa maata jatkamaan ponnistelujaan yhteiskunnallisen yrittäjyyden ja yritysten yhteiskuntavastuun edistämiseksi.

EU korostaa Moldovan kattavaa strategista teollisuuspolitiikan lähestymistapaa, jonka keskiössä ovat investoinnit ja alueellinen alakohtainen kehitys. EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan pk-yritysten ja klustereiden kansainvälistymistä lisäämällä niiden osallistumista EU:n ohjelmiin. EU toteaa, että **yrityspolitiikan ja sen välineiden** alalla Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä EU:n pk-yrityspolitiikkaan ja sen välineisiin. Maa on osoittanut, että sillä on pk-yrityksiä varten johdonmukainen politiikkakehitys ja strategia. EU korostaa, että Moldovan on tarkistettava pk-yritysten määritelmäänsä. EU kehottaa Moldovaa tutkimaan sisämarkkinaohjelman tarjoamia mahdollisuuksia, mukaan lukien klusteriyhteistyötä koskevat aloitteet, Enterprise Europe Network (Yritys-Eurooppa-verkosto) ja Erasmus nuorille yrittäjille. Se kehottaa Moldovaa myös varmistamaan lainsäädännön täyden mukauttamisen maksuviivästyksiä koskevaan EU:n säännöstöön, koska ehdotus EU:n asetukseksi perustuu maksuviivästysdirektiiviin.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä tiettyjä teollisuusaloitteita koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa parantamaan edelleen kestävyyttä erityisesti matkailu-, tekstiili- ja rakennusalailla sekä datanhallintaa ja tiedonkeruuta matkailualalla. Se kehottaa Moldovaa myös tehostamaan toimiaan erityisesti aloilla, joilla lainsäädäntöä on vielä mukautettava EU:n säännöstöön, kuten rakennus- ja kaivostoiminnassa, kriittisten raaka-aineiden alalla, puolustuksessa ja terästeollisuudessa.

EU pitää myönteisenä, että Moldovalla on käytössä instituutiot ja strategiat korruption torjumiseksi yritys- ja teollisuuspolitiikan alalla. EU kehottaa Moldovaa jatkamaan toimia korruption torjumiseksi erityisesti sisällyttämällä liiketoiminnan rehellisyyden kansallisiin strategioihin ja alueellisiin foorumeihin.

Luku 25 – Tiede ja tutkimus

EU on tyytyväinen siihen, että Moldova on **tutkimus- ja innovointipolitiikan** osalta täysin assosioitunut tutkimuksen ja innovoinnin lippulaivaohjelmaan eli Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan ja on hyvää vauhtia lisäämässä osallistumistaan siihen. EU kehottaa kuitenkin Moldovaa lisäämään yksityisen sektorin, erityisesti innovatiivisten pk-yritysten, osallistumista ohjelmaan.

EU on tyytyväinen siihen, että Moldova edistyy hyvin integroitumisessaan eurooppalaiseen tutkimusalueeseen. Sen olisi jatkettava aktiivista osallistumistaan asiaankuuluviin eurooppalaisen tutkimusalueen foorumeihin ja toimiin. EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan edelleen valmiuksiaan integroitua syvemmin eurooppalaiseen tutkimusalueeseen. Tämä edellyttää kattavaa kansallista institutionaalista kehystä, jossa vastuualueet on jaettu selkeästi, sekä riittävää henkilöstöä. Lisäksi EU kehottaa Moldovaa lisäämään asteittain investointeja tutkimukseen ja innovointiin, myös julkisista lähteistä.

EU kannustaa Moldovaa jatkamaan työtään tutkimus- ja innovointiekosysteeminsä parantamiseksi panemalla täytäntöön älykkään erikoistumisen strategian ja kansallisen kehitysstrategian.

EU muistuttaa, että Moldovan olisi parannettava sijoitustaan Euroopan innovaatioiden tulostaulussa (EIS).

EU pitää myönteisenä, että Moldovalla on käytössään oikeudellinen ja institutionaalinen kehys **korruption torjumiseksi tutkimuksen ja tieteen aloilla**. EU korostaa, että Moldovan on vahvistettava tätä kehystä ja sen vaikuttavuutta keräämällä ja analysoimalla järjestelmällisesti korruption liittyviä tilastoja, parantamalla korruption havaitsemista ja seurausmekanismeja ja jatkamalla säännöllistä seurantaa tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi tutkimuksen ja innovoinnin alalla.

Luku 26 – Koulutus ja kulttuuri

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä koulutusta ja kulttuuria koskevaan EU:n säännöstöön. EU on tyytyväinen Moldovan kiinnostukseen liittyä Erasmus+ -ohjelmaan. Se korostaa, että Moldovan on varmistettava jatkossakin riittävät koulutusmäärärahat tavoitteidensa ja päämääriensä mukaisesti. EU kehottaa Moldovaa toteuttamaan lisätoimia, jotka koskevat tiedonkeruuta, koulutuksen hallinnoinnin tietojärjestelmän käyttöä päätöksenteossa, jotta varmistetaan täysi yhteentoimivuus kaikilla koulutuksen alasektoreilla, ja säännöllistä julkista raportointia. EU korostaa, että Moldovan on toteutettava lisätoimia varhaiskasvatuksen saatavuuden ja kestävyysvarmistamiseksi ja taattava, että kaikki lapset ovat laadukkaan varhaiskasvatuksen piirissä siten, että jatkuvuuden, osallistavuuden ja kohtuuhintaisuuden periaatteet toteutuvat myös maaseudulla ja heikon palvelusaatavuuden alueilla. EU kehottaa Moldovaa toteuttamaan lisätoimia osaamisperusteisen koulutuksen toteuttamiseksi sekä tukemaan opettajia ja kouluttajia tarjoamalla asianmukaisia välineitä ja koulutusta, jotta voidaan tosiasiallisesti tarjota laadukasta oppimista ja vahvistaa digitaalisia taitoja.

Lisäksi korkeakoulutuksen alalla EU kehottaa Moldovaa panemaan täysin täytäntöön Bolognan prosessin keskeiset sitoumukset ja noudattamaan Tiran ja Rooman julkilausumia erityisesti sosiaalisen ulottuvuuden ja akateemisten arvojen osalta. Se muistuttaa, että Moldovan on edistytävä riittävästi eurooppalaisen korkeakoulutusalueen (EHEA) tavoitteiden saavuttamisessa ja että sen on otettava käyttöön seurantajärjestelmä, jolla tavoitteiden saavuttamista voidaan seurata luotettavasti.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **ammattillista koulutusta** sekä työllistyvyyttä ja elinikäistä oppimista edistäviä taitoja koskevaan EU:n säännöstöön. Se korostaa, että Moldovan on varmistettava riittävät resurssit ammatillisen koulutusjärjestelmän optimoimiseksi työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti, jotta voidaan parantaa tyttöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osallistumista, mukaan lukien valmiuksien kehittäminen ja ammatillisen koulutuksen opettajien määrän ja laadun lisääminen. EU kehottaa Moldovaa lujittamaan elinikäisen oppimisen koordinoitua ja laajentamaan sen mahdollisuuksia. EU kehottaa Moldovaa myös edistämään pienten osaamiskokonaisuuksien käyttöönottoa ja harkitsemaan henkilökohtaisten oppimistilien käyttöönottoa. EU on tyytyväinen siihen, että Moldova on eurooppalaisen oppisopimusyhteisliittymän jäsen, ja kehottaa Moldovaa tämän jäsenyytensä kautta panemaan täytäntöön vuonna 2018 annetun neuvoston suosituksen laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisista puitteista.

EU on tyytyväinen Moldovan hyvään edistymiseen **nuorisoa koskevissa kysymyksissä** ja panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä asiaankuuluvaan EU:n säännöstöön. Se kehottaa Moldovaa asettamaan nuorisotyön ja nuorison osallistumisen jatkossakin etusijalle ja sitoutumaan edelleen eurooppalaiseen nuorisotyön agendaan keskeisinä tavoitteina. EU kehottaa Moldovaa myös varmistamaan strategisten tavoitteiden tehokkaan täytäntöönpanon kansallisella ja paikallisella tasolla.

EU panee merkille, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **urheilua** koskevaan EU:n säännöstöön, ja korostaa, että Moldovan on jatkettava lainsäädäntönsä mukauttamista urheilua koskevaan EU:n säännöstöön ja vahvistettava urheilun rehellisyyttä koskevia toimenpiteitä, mukaan lukien dopingin torjunta, hyvä hallinto ja sopupelien estäminen.

EU toteaa, että Moldova on osittain mukauttanut lainsäädäntönsä **kulttuuria** koskevaan EU:n säännöstöön. EU kehottaa Moldovaa panemaan täytäntöön kulttuuria ja kulttuuriperintöä koskevan kansallisen strategiansa kaudelle 2025–2035. EU kehottaa Moldovaa ottamaan käyttöön selkeitä, avoimia ja tehokkaita toimia kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja ihmiskaupan torjumiseksi ja valvomaan niiden täytäntöönpanoa. EU kehottaa Moldovaa tarjoamaan jatkossakin kulttuuri- ja luovien alojen organisaatioille ja ammattilaisille mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä EU-maissa toimivien vastaavien tahojen kanssa erityisesti osallistumalla kulttuuri- ja luovia aloja tukevaan EU:n ohjelmaan. Tältä osin EU on tyytyväinen siihen, että Moldova allekirjoitti sopimuksen maan assosioitumisesta 1. tammikuuta 2026 alkaen Luova Eurooppa -ohjelmaan, joka on unionin lippulaivaohjelma kulttuuri- ja luovien alojen tukemiseksi ja jonka avulla moldovalaiset kulttuuri- ja luovien alojen organisaatiot voivat hyötyä mainitun ohjelman puitteissa julkaistusta ehdotuspyynnöstä.

EU on tyytyväinen Moldovan edistymiseen **korruption torjunnassa koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin aloilla** täytäntöönpanon valvonnan, institutionaalisten valmiuksien kehittämisen ja vastuuvellvollisuuden osalta kautta linjan.

Luku 29 – Tulliliitto

EU on tyytyväinen Moldovan edistymiseen lainsäädäntönsä mukauttamisessa **tullilainsäädäntöä** koskevaan EU:n säännöstöön. EU panee tyytyväisenä merkille, että Moldovan tullikodeksi on pitkälti mukautettu unionin tullikodeksiin.

EU korostaa, että Moldovan on jatkettava **oikeudellisen kehityksensä** mukauttamista tätä alaa koskevaan EU:n säännöstöön. Moldovan olisi erityisesti jatkettava kansallisen lainsäädäntönsä mukauttamista unionin tullikodeksiin ja vastaavaan johdettuun oikeuteen sekä muuhun unionin tullilainsäädäntöön, joka koskee esimerkiksi tullittomuutta, teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvontaa, kulttuuriesineitä, käteistä rahaa, huumausaineiden lähtöaineita ja kaksikäyttötuotteita. Moldovan olisi luovuttava vaihteittain Moldovan tullikodeksissa säädetyistä siirtymäsäännöksistä, mukaan lukien muiden kuin kotimaisten tavaroiden jalostusta vapaa-alueilla koskevat säännökset, joita sovelletaan näille alueille ennen 1. tammikuuta 2024 sijoittautuneisiin yrityksiin.

Tarkasteltaessa mahdollista tulevaa siirtymäkautta koskevaa pyyntöä, joka liittyy muiden kuin unionitavaroiden jalostusta vapaa-alueilla koskevaan tullikohteluun, jota sovelletaan kyseisille alueille ennen 1. tammikuuta 2024 sijoittautuneisiin asukkaisiin, EU katsoo, että tällainen harvoja yrityksiä koskeva poikkeus on tarpeeton, kun otetaan huomioon unionin tullikoodeksin 247 artikla, jossa vahvistetaan menettelyt muiden kuin unionitavaroiden käsittelemiseksi vapaa-alueilla tehokkaan tullivalvonnan varmistamiseksi. Sen vuoksi EU kehottaa Moldovaa mukauttamaan muiden kuin kotimaisten tavaroiden jalostusta vapaa-alueilla koskevat menettelynsä unionin tullikoodeksin säännöksiin mahdollisimman pian. Tämä koskee kaikkia yrityksiä.

EU on tyytyväinen Moldovan riittäviin **hallinnollisiin ja operatiivisiin valmiuksiin** hoitaa nykyiset tullitehtävänsä. Ottaen huomioon, että EU:n säännösten soveltamisesta johtuvat vastuut ja velvoitteet tulevat lisääntymään, EU kehottaa Moldovaa vahvistamaan tullialan hallinnollisia ja operatiivisia valmiuksiaan, myös korruptiontorjuntakehystään. EU panee tyytyväisenä merkille tullilaitoksen uudelleenorganisoinnin, jolla pyritään optimoimaan laitoksen sisäinen organisaatio keskittämällä tietyt toiminnot, kuten riskianalyysi, jälkitarkastus ja auditointi, sekä parantamaan tehtävien ja velvollisuuksien jakamista. EU korostaa, että Moldovan on jatkettava tulliprosessien automatisointia sekä tullin tietoteknisten järjestelmien kehittämistä ja ajantasaistamista EU:n vaatimusten mukaisesti, jotta mahdollistetaan yhteentoimivuus EU:n digitaalisen tulliympäristön kanssa. EU muistuttaa, että Moldovan on osoitettava riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit kaikkiin meneillään oleviin ja suunniteltuihin tietotekniikan kehitystoimiin, myös EU:n digitaalisen tulliympäristön tulevaan kehitykseen varautumiseksi.

EU on tyytyväinen siihen, että Moldovalla on käytössä korruption vastaisia rakenteita ja toimenpiteitä **korruption torjumiseksi tullialalla**, mutta korostaa, että näitä toimenpiteitä on vielä vahvistettava liittymistä silmällä pitäen. Se korostaa, että Moldovan tullihallinnossa on oltava asianmukaiset hallinnolliset ja operatiiviset valmiudet ja että on varmistettava tullihallinnon lahjomattomuus, minkä lisäksi keskus- ja paikallistason tullitoimipaikoissa on oltava asianmukainen infrastruktuuri, jotta ne voivat panna täytäntöön tullilainsäädäntöä ja valvoa sen täytäntöönpanoa sekä hallita ja valvoa tehokkaasti rajatylittävää liikkumista.

EU korostaa, että epäiltyjen rajatylittävien tullipetosten ja muun laittoman toiminnan havaitsemiseksi, tutkimiseksi ja torjumiseksi on tärkeää lujittaa yhteistyötä Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa.

* * *

Moldovan valmistelujen tämänhetkinen tilanne huomioon ottaen ja edellyttäen, että Moldova täyttää temaattisen kokonaisuuden 1 välitavoitteet ja että Moldova edistyy edelleen lainsäädäntönsä mukauttamisessa seuraavissa luvuissa käsiteltävään EU:n säännöstöön ja sen täytäntöönpanossa, ja rajoittamatta temaattista kokonaisuutta 3 koskevista muista välitavoitteista mahdollisesti vahvistettujen lisäedellytysten soveltamista, EU toteaa, että nämä voidaan sulkea toistaiseksi vastasta, kun EU katsoo, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

Luku 10 – Digitalisaatio ja media

- Moldova on edistynyt pitkälle lainsäädäntönsä mukauttamisessa sähköistä viestintää koskevaan EU:n säännöstöön, mukaan lukien säännökset, jotka koskevat kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuutta, digitaalisia palveluja ja markkinoita, digitaalista luottamusta ja kyberturvallisuutta, dataa, puolijohteita, tekoälyä ja audiovisuaali- ja mediapalveluja.
- Moldova on osoittanut, että liittymisajankohtaan mennessä sillä on riittävät hallinnolliset valmiudet panna täytäntöön kansallinen lainsäädäntönsä, joka on mukautettu sähköisen viestinnän, digitaalisten palvelujen ja markkinoiden, digitaalisen luottamuksen ja kyberturvallisuuden, datan, puolijohteiden, tekoälyn sekä audiovisuaali- ja mediapalvelujen alan EU:n säännöstöön. Moldova varmistaa liittymisajankohtaan mennessä media-alan säännösten vaatimusten täysimääräisen noudattamisen median vapauden ja moniarvoisuuden varmistamiseksi. Moldova myös varmistaa kansallisten sääntelyviranomaisten täyden riippumattomuuden liittymisajankohtaan mennessä.

Luku 16 – Verotus

- Moldova on edistynyt pitkälle lainsäädäntönsä mukauttamisessa EU:n säännöstöön aloilla, joihin kuuluvat erityisesti välitön ja välillinen verotus, mukaan lukien arvonlisävero, valmisteverot, autoverotus sekä hallinnollinen yhteistyö verotuksen alalla, mutta mukauttamista on vielä jatkettava. Tähän sisältyy aikataulun määrittäminen ja noudattaminen lainsäädännön mukauttamiseksi asteittain energiatuotteiden, alkoholin ja alkoholijuomien sekä valmistetun tupakan arvonlisä- ja valmisteveroja koskeviin EU:n sääntöihin, millä varmistetaan yhdenmukaisuus soveltamisalan, vapautusten ja vähimmäisverokantojen osalta. Samoin on hyväksyttävä ja pantava täytäntöön tietojenvaihtoa, väärinkäytösten torjuntaa ja yritysverotusta koskevat säännöt.
- Moldova on osoittanut, että sen verohallinnolla on riittävät hallinnolliset valmiudet ja tiukat lahjomattomuutta koskevat vaatimukset, minkä lisäksi sillä on sekä keskus- että paikallistasolla tarvittava infrastruktuuri verolainsäädännön täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvontaa varten sekä sen varmistamiseksi, että veronkanto tapahtuu tehokkaasti ja verohallinnossa toteutetaan jatkuvia toimia korruption torjumiseksi. Moldova on osoittanut, että keskusyhteystoimistolla ja valmisteveroalan keskusyhteystoimistolla on asianmukaiset rakenteet ja järjestelyt, joilla varmistetaan riittävä henkilöstö ja toimintakyky liittymiseen mennessä.
- Moldova on edistynyt riittävästi verohallinnon tietoteknisten tukijärjestelmien kehittämisessä, mukaan lukien järjestelmät, jotka liittyvät yhteenliitettävyyteen ja yhteentoimivuuteen asiaankuuluvien EU:n järjestelmien kanssa – myös arvonlisä- ja valmisteverojen hallinnointia koskevien järjestelmien kanssa – sekä hallinnollista veroyhteistyötä ja tietojenvaihtoa varten tarvittavien tietoteknisten järjestelmien perustamisessa verotuksen alalla.

Luku 17 – Talous- ja rahapolitiikka

- Moldova on mukauttanut oikeudellisen kehyksensä EU:n säännöstöön varmistaakseen keskuspankin täyden riippumattomuuden ja julkisen sektorin keskuspankkirahoituksen ja etuoikeutetun pääsyn kiellon sekä mahdollistaakseen keskuspankkinsa integroinnin Euroopan keskuspankkijärjestelmään.
- Moldova on mukauttanut oikeudellista kehystään noudattaakseen kansallisia julkisen talouden kehyksiä koskevia EU:n vaatimuksia.

Luku 19 – Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

- Moldova on mukauttanut työlainsäädäntönsä ja työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntönsä EU:n säännöstöön ja osoittanut, että sillä on liittymisajankohtaan mennessä käytössä riittävät hallintorakenteet ja valvontavalmiudet työlainsäädäntöä ja työterveys- ja työturvallisuuslainsäädäntöä koskevan EU:n säännösten asianmukaista täytäntöönpanoa varten erityisesti työsuojelutarkastusjärjestelmää lujittamalla.
- Moldova on mukauttanut lainsäädäntönsä sosiaalista suojelua ja osallisuutta sekä syrjimättömyyttä ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa koskevaan EU:n säännöstöön. Lisäksi se osoittaa, että sillä on liittymisajankohtaan mennessä käytössä riittävät hallintorakenteet sekä hallinnolliset ja valvontavalmiudet.
- Moldova on osoittanut, että sillä on riittävät valmiudet varmistaa lainsäädännön ja poliittisen kehyksen tosiasiallinen täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta työllisyys- ja sosiaalipolitiikan alalla, mukaan lukien suunnittelu ja toiminnalliset valmiudet, ja edistää työmarkkinaosapuolten tehokasta vuoropuhelua sekä valmiudet Euroopan sosiaalirahasto plussan tulevaan hallinnointiin.

Luku 20 – Yritys- ja teollisuuspolitiikka

- Moldova on ottanut käyttöön kattavan teollisuusstrategian ja alkaa panna sitä täytäntöön vastaavien EU:n toimintapolitiikkojen mukaisesti.
- Moldova on osoittanut, että sillä on riittävät hallinnolliset valmiudet ja että asianomaisten ministeriöiden ja virastojen välinen koordinointi on riittävää.

Luku 25 – Tiede ja tutkimus

- Moldova on osoittanut, että sillä on tarvittavat täytäntöönpanovalmiudet, joilla varmistetaan tutkimukseen ja tieteeseen tehtävien investointien, erityisesti julkisen rahoituksen, lisääminen.
- Moldova on osoittanut, että sillä on käytössä rakenteet, joilla lujitetaan tutkimuksen ja innovoinnin ekosysteemejä, mukaan lukien vuosien 2024–2027 ”Smart Moldova” -strategian täytäntöönpano, ja toimenpiteitä yksityisen ja julkisen sektorin välisen tutkimus- ja innovointiyhteistyön lisäämiseksi.
- Moldova toteuttaa vuosien 2024–2027 kansallista tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmaa erityisesti tukeakseen tiiviimpää yhdentymistä eurooppalaiseen tutkimusalueeseen.

Luku 26 – Koulutus ja kulttuuri

- Moldova on osoittanut, että sillä on käytössä tarvittava institutionaalinen ja toimintapoliittinen kehys ja niitä vastaava talousarviosuunnittelu sekä korruption vastaiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on saavuttaa EU:n politiikkatavoitteet koulutuksen, myös ammatillisen koulutuksen, sekä nuorison, urheilun ja kulttuurin aloilla. Tähän kuuluvat toimenpiteet, joilla kurotaan umpeen kuilu eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteisiin nähden ja luodaan asteittain luotettava ja yhteentoimiva seurantajärjestelmä, jolla seurataan tuloksia kaikilla koulutuksen osa-alueilla.

Luku 29 – Tulliliitto

- Moldova on edistynyt pitkälle lainsäädäntönsä mukauttamisessa erityisesti unionin tullikodeksiin ja vastaavaan johdettuun oikeuteen sekä muuhun unionin tullilainsäädäntöön, joka koskee esimerkiksi tullittomuutta, teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvontaa, kulttuuriesineitä, käteistä rahaa, huumausaineiden lähtöaineita ja kaksikäyttötuotteita, mutta mukauttamista on vielä jatkettava.
- Moldova on osoittanut, että sen tullihallinnolla on asianmukaiset hallinnolliset ja operatiiviset valmiudet ja tiukat lahjomattomuutta ja suorituskykyä koskevat vaatimukset, minkä lisäksi keskus-, alue- ja paikallistason tullitoimipaikoissa on asianmukainen infrastruktuuri, jotta ne voivat panna täytäntöön tullilainsäädännön ja valvoa sen noudattamista, hallita ja valvoa rajatylittävää liikkumista tehokkaasti sekä varmistaa, että toimia korruption torjumiseksi tullialalla jatketaan.
- Moldova on osoittanut edistyneensä riittävästi unionin tullikodeksin ja muun unionin tullilainsäädännön täytäntöönpanon edellyttämien digitaalisten tullijärjestelmien valmistelussa ja kehittämisessä siten, että se on laatinut ja hyväksynyt kansallisen tullialan tietotekniikkastrategian ja täytäntöönpanosuunnitelman ja varmistanut talousarvio- ja henkilöstöresurssit, joita tarvitaan näiden digitaalisten tullijärjestelmien kehittämiseksi ja niiden yhteentoimivuuden varmistamiseksi EU:n digitaalisen tulliympäristön kanssa.

* *

Koko neuvottelujen ajan seurataan edistymistä lainsäädännön mukauttamisessa EU:n säännöstöön ja asiaankuuluviin eurooppalaisiin normeihin sekä niiden täytäntöönpanoa. EU korostaa kiinnittävänsä erityistä huomiota kaikkien edellä mainittujen seikkojen seurantaan, jotta voidaan varmistaa Moldovan hallinnolliset valmiudet, sen valmiudet saattaa päätökseen lainsäädäntönsä mukauttaminen kaikilla tähän temaattiseen kokonaisuuteen kuuluvilla aloilla, sekä edistyminen täytäntöönpanossa ja noudattamisen valvonnassa. Erityisesti on otettava huomioon tämän temaattisen kokonaisuuden yhteydet muihin neuvottelukokonaisuuksiin. Lopullinen arvio Moldovan lainsäädännön yhdenmukaisuudesta EU:n säännöston ja asiaankuuluvien eurooppalaisten normien kanssa ja sen valmiudesta panna säännöstö täytäntöön voidaan tehdä vasta neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. Kaikkien niiden tietojen lisäksi, joita EU saattaa vaatia tätä temaattista kokonaisuutta koskevia neuvotteluja varten ja jotka on toimitettava konferenssille, EU kehottaa Moldovaa toimittamaan assosiaationeuvostolle säännöllisesti yksityiskohtaisia kirjallisia tietoja siitä, miten EU:n säännöston täytäntöönpanossa on edetty.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen konferenssin on palattava tähän temaattiseen kokonaisuuteen myöhemmin.

Lisäksi EU muistuttaa, että 7. päivän lokakuuta 2026 ja neuvottelujen päättymisen välillä saatetaan hyväksyä uutta EU:n säännöstöä.